

La Universitat de València inaugura una exposició sobre ‘Hermano lobo’, la revista que va revolucionar l’humor els últims anys de la dictadura

La Universitat de València inaugura hui dimarts (24 de gener) una exposició sobre ‘Hermano Lobo’, la revista que va revolucionar l’humor els últims dies de la dictadura. L’exposició, titulada ‘Hermano Lobo (1972-1976). Un ou dur per al Caudillo’, estarà oberta fins el 14 de maig a la Sala Estudi General de La Nau.

La presentació de la iniciativa ha estat a càrrec d’Ester Alba, vicerectora de Cultura i Societat; Ramiro Rivera, diputat de Memòria Històrica de la Diputació de València; i Antonio Laguna i Francesc-Andreu Martínez, historiadors i professors de l’Àrea de Periodisme de la Universitat.

Tal com afirma la rectora en el catàleg de la mostra, Mavi Mestre, la revista “va canviar la por pel riure. I això, per a un règim que havia fet de la repressió la seua base existencial, era una amenaça en tota regla”. En opinió de la rectora, “els millors i més excel·lents pensadors de l’humor del moment, autèntics mestres de la ironia i el doble sentit, a través de dibuixos i breus textos demostraven cada setmana com calia riure’s de censors i repressors, de capellans i dictadors d’una moral desfasada, de polítics i dictadors tan ridículs com desfasats”.

L’escriptor Manuel Vicent, un dels grans col·laboradors de la mítica revista, indica: “Portar ‘Hermano lobo’ sota el braç et definia com a jove rebel, progressista i divertit. Era el glamur de l’època mentre la dictadura havia començat a enfonsar-se”. Vicent evoca aquells temps: “La revista es fabricava amb tot l’equip d’humoristes i escriptors en uns sopars dels dijous en el restaurant Casa Picardías. Les recorde com una festa que ja anunciava la imminent llibertat. Era fins i tot divertit anar a declarar al Tribunal de Orden Público de les Salesas, que al final es prenia com una excursió quasi esportiva”.

Antonio Laguna Platero i Francesc-Andreu Martínez, comissaris de la mostra, expliquen que Hermano Lobo va nàixer per a demostrar que la tan esbombada obertura de la Llei de Premsa de 1966, també anomenada Llei Fraga, “no era més que un lleuger retoc de maquillatge a la ja deteriorada i quasi fúnebre cara de la dictadura”.

La exposició ‘*Hermano Lobo (1972-1976): un ou dur per al Caudillo*’ és un homenatge a uns humoristes que, a través del dibuix, la caricatura i la paraula

escrita, obriren en el tardofranquisme espais de llibertat que la Transició, a continuació, anava a requerir. La revista va aparèixer en juny de 1972, per iniciativa de l'editor José Ángel Ezcurra (que venia editant *Triunfo* des de 1962) i del humorista gràfic Chumy Chúmez. Pensaren que era l'hora d'afegir a l'humor surrealista i costumista de *La Codorniz*, una altre explícitament polític, que trenqués els límits de l'escassa tolerància franquista envers la llibertat d'expressió.

La publicació setmanal va estar en el carrer fins 1976 i va reunir a extraordinaris dibuixants, com Chumy Chúmez, Manolo Summers, El Perich, Forges, Miguel Gila, Andrés Rábago *Ops (El Roto)*, Joaquín Rodríguez *Dodot*, Vallés, Cesc, Ramón o Quino; així com una nòmina brillant d'escriptors encapçalada per Manuel Vicent, Francisco Umbral, Carlos Luis Álvarez *Cándido*, Jimmy Giménez Arnau, Rosa Montero, Manuel Vázquez Montalbán, Eduardo Haro Tecglen, Luis Carandell, Jaime Millás o Emilio de la Cruz Aguilar. Tot plegat, una redacció riallera, excepcional i políticament compromesa amb la conquesta de les llibertats.

El subtítol de l'exposició té explicació. El primer nom triat per a la revista va ser *El huevo duro*; com que va ser titllat d'inacceptable per la censura, algú va pensar a llevar-li agressivitat i posar-li *El huevo blanco*. La humorada no va ser tolerada i, finalment, es va quedar amb *Hermano Lobo*. Evidentment, la censura i els mecanismes coactius del règim franquista envers les publicacions humorístiques són part fonamental de l'exposició, com ho van ser en la vida d'*Hermano Lobo*.

Hermano Lobo i les revistes satíriques coetànies (*Por favor*, *El Papis*, etc.) van ser instruments dinamitzadors del canvi, finalment destruïts pel mateix canvi. Van morir quan al Transició encara no havia culminat. Tot i això, demostren que la narrativa –la ficció històrica– segons la qual la Transició va ser albirada des de dins del franquisme és senzillament falsa. Calgueren forces socials al carrer, però també forces intel·lectuals als periòdics, per anar infinitament més lluny del que els franquistes “reformistes” pretenien.

L'exposició s'acompanya d'un llibre-catàleg, *Hermano Lobo (1972-1976). Un ou dur per al Caudillo*, coordinat per Antonio Laguna i Francesc-Andreu Martínez, en el qual intervenen els majors especialistes en humor periodístic durant la Transició (Josep Lluís Gómez Mompert, Francesc Salgado, Ramón Tena, Gerardo Vilches, Jaume Guillamet i Francisco Segado), i que obri un capítol de Manuel Vicent i tanca un altre de Jaime Millás.

Aquesta mostra continua la línia de programació expositiva de la Universitat de València sobre sàtira política que es va iniciar amb l'exposició '*OPS/El Roto/Rábago. Un viatge de mil dimonis*' l'any 2013 i que va seguir amb '*La Traca. La transgressió com a norma*' el 2016.